

sistematične reprodukcije kapitalskega razmerja, vendar niti historično niti logično zvedljivih nanj» (str. 9). Na tej točki skozi precej nenaklonjeno branje ključnih del kritizirata teoretike političnega marksizma, saj zaključita, da slednji odnos izkoriščanja med fevdalcem in direktnim proizvajalcem smatrajo kot temeljno komponento fevdalnega produkcijskega načina, ki predstavlja osnovni ontološki in analitični gradnik za vse nadaljnje teoretsko in zgodovinsko raziskovanje (str. 24). Robert Brenner kot utemeljitelj političnega marksizma poskuša po mnenju avtorjev s premalo razložiti preveč, čeprav med opombami (str. 289) tudi sama navajata Brennerja, ki pravi, da njegov koncept *social-property relations*, ki ga avtorja kritizirata kot preveč enostranskega, zajema vertikalne družbene odnose (med izkoriščevalci in neposrednimi proizvajalci) in horizontalne odnose, torej odnose znotraj razreda samega. Ne glede na to pa so nekatere kritike političnega marksizma, na primer očitek neutemeljene ločitve sfer proizvodnje in menjave pri vlogi čezatlantskih trgovcev/lastnikov plantaž, na mestu.

Obravnavano delo je torej zelo ambiciozen in teoretsko pretanjen poskus postavitve novega ali vsaj modificiranega raziskovalnega programa, ki s svojo zastavitvijo omogoča mnoge razširitve na nova zgodovinska časovna obdobja in geografska območja, na primer Afriko, ki sta jo avtorja, kot priznavata, v svojem delu izpustila. Kljub temu pa je v delu najti tudi nekaj (namernih?) zgrešenih

interpretacij političnega marksizma, ki ob naklonjenem branju in obilici debat o razmerju med političnim marksizmom, teorijo svetovnih sistemov in neenakega in kombiniranega razvoja v zadnjih letih (Allinson in Anievas, 2009; Lacher, 2006; Teschke, 2014 idr.) ne bi bile potrebne.

LITERATURA

Allinson, Jamie C. in Alexander Anievas (2009): The uses and misuses of uneven and combined development: an anatomy of a concept. Cambridge Review of International Affairs, 22 (1): 47–67.

Lacher, Hannes (2006): Beyond globalization: capitalism, territoriality, and the international relations of modernity. New York: Routledge.

Teschke, Benno (2014): IR Theory, Historical Materialism and the False Promise of International Historical Sociology. Spectrum Journal of Global Studies 6 (1): 1–66.

Klemen PLOŠTAJNER
Fakulteta za družbene vede,
Univerza v Ljubljani

Jeff Halpner
**War Against the People: Israel, the
Palestinians and Global Pacification**
Pluto Press, London 2015,
340 strani, 13,00 £
(ISBN 978-0-7453-3430-1)

Michael Foucault v svoji analizi kolonializma ter odnosa med globalnim severom in jugom govori o učinku bumeranga. Orodja, taktike, strategije, diskurzi in prakse, ki se izumljajo

za zatiranje in prijemanje teles na globalnem jugu in služijo ohranjanju prevlade ter svetovne hegemonije, se hitro selijo po različnih lokacijah ter začenjajo delovati tudi na globalnem severu. Prijemi oblasti, njihovi aparati in institucije, ki so se lahko v kolonijah svobodneje razvijali zaradi šibkejših protisil, se kot bumerang vračajo v središče njihovega izvora. Kot je pred 50 leti opozarjal Martin Luther King: *»Krivica, ki se pojavi kjekoli, je grožnja pravici povsod.«*

Jeff Halpner v svojem delu res ne uporablja foucaultovskega miselnega aparata ali besednjaka, ko pa opisuje ravno te selitvene prakse tehnik oblasti, uporablja njegovo metodo. Popisuje, kako se vojaških taktik, ki jih izraelska vojska izumlja pri napadih na begunsko taborišče Jenin ali urbanem vojskovanju v Gazi, učijo druge vojske sveta. Pokaže, kako dobičkonosna vojaška industrija Izraela, ki svojo tehnologijo izpopolnjuje na okupiranih območjih Palestine, odgovarja na potrebe t.i. »vojne proti terorju« in polni niše, ki nastajajo z novimi tipi nekonvencionalnega vojskovanja. Kako se strategije in orodja pacifikacije, uporabljeni za ohranjanje okupacije, selijo k policijskim institucijam v New York ali k zadušitvi protestov proti revščini v Rio de Janeiru. Kako se tehnična orodja (in podjetja, ki jih ponujajo) za nadzor meja blokirane Gaze in koloniziranega Zahodnega Brega pojavljajo tudi na južnih mejah ZDA in trdnjave Evrope. Na kratko: Halpner odlično in odločno popiše, kako in zakaj se prakse okupacije Palestine selijo po svetu.

Kako se oblast »izraelizira« in ljudstva »palestinizirajo«. Palestinsko okupacijo nam tako dostavi na domači prag.

Knjiga se začne s preprostim vprašanjem: »Zakaj se lahko okupacija ohranja?« Takšen pristop k problematiki avtorja sili, da pogleda na okupacijo s širše perspektive in jo postavi v bolj sistemski okvir. Okupacija Palestine tako ni več zgolj lokalno vprašanje zatiranja ali pa večja igra geopolitike, temveč postane sistemsko vprašanje delovanja globalnega kapitalizma. V prvem poglavju Halpner postavi okupacijo v okvir svetovno sistemske analize. Ker je globalni sistem nepravilčen in ker se v pogojih neoliberalne ofenzive neenakost večja ter zatiranje krepi, se tehnike pacifikacije, ki jih Izrael izumlja pri ohranjanju okupacije, ponujajo kot učinkovita orodja reprodukcije sistema. Okupacija Palestine se tako ne kaže več kot varnostna grožnja Izraelu, ampak kot laboratorij izumljanja novih orožij, orodij in taktik zatiranja vseh gibanj, ki nasprotujejo obstoječemu stanju izkoriščanja.

Takšna zastavitev problema omogoči avtorju ugotovitev, da Izrael ni svetovno priznana sila, vojaška vesela in pomemben center razvoja novih tehnologij kljub očitno nelegalni in nelegitimni okupaciji, ampak zaradi nje. Zasedba in obleganje palestinskih ozemelj se ne dogajata zaradi varnostnih groženj, ampak ker se izplača tako izraelski ekonomiji kot globalni hegemoniji. Z razvojem in testiranjem novih orožij na telesih upirajočih se Palestink in Palestincev je Izrael postal eden ključnih in

največjih izvoznikov vojaške tehnologije. Struktura izvoznih vojaških produktov kaže, da izraelska ponudba odgovarja na specifično povpraševanje po novih tipih orožja in tehnik vojskovanja, ki so zelo oddaljena od konvencionalnih vojsk in bojov. Odgovarja predvsem na potrebe novega tipa vojn, ki jih Halpner imenuje »varnostne« (securocratic war), katerih namen ni uničenje, temveč pacifikacija nasprotnika. Gre torej predvsem za tehnike stalnega nadziranja in obvladovanja populacij. Gre za vojno proti ljudem.

Ta novi tip vojne se povezuje s stanjem posplošenega izrednega stanja, ki vznikaja iz »vojne proti terorju«. Konflikt postaja vseprisoten in trajen, meja med mirom in vojno se zabriše, vsakdo postane potencialna grožnja ali policist, vojska vse pogosteje opravlja policijske naloge, medtem ko se policija militarizira, mesta se polnijo z varnostnimi kamerami, splet pa s programi sledenja in nadziranja. Sovražnik se lahko skriva povsod in uporablja mnogoteri orodja. Težko ga je prepoznati, saj se zliva z okolico, zato pa njegovo uničenje in preprečevanje potencialnega napada opravičuje vsa sredstva. Od omejevanja svoboščin, gibanja in delovanja do kolateralne škode, presežnega odziva in popolnega uničenja. Paradigma varnosti postane ključno orodje oblasti, ki hkrati proizvaja občutke ogroženosti in se kaže kot rešitev za njih. V kontekstu globalne neenakosti in izkoriščanja se varnostne vojne tako kažejo kot orodje pacifikacije populacije v razmerah vsesplošne družbene devastacije.

Okupacija Palestine, z njeno brutalnostjo in vztrajnostjo vred, tako ni naključna napaka sicer idealnega sveta ali posledica iracionalne konstelacije sil, temveč je logičen del sistema, ki temelji na izkoriščanju ter zatiranju upora. Je laboratorij za vojske in policije sveta na vsaj treh ravneh. Na ravni vzdrževanja in ohranjanja svetovne hegemonije z razvojem orožij in vojaške tehnologije, ki krepi moč središča v odnosu do konkurenčnih centrov. Na ravni periferije, kjer kompradorske elite s svojo državno infrastrukturo nasilja in zatiranja ohranjajo stanje nerazvitosti in ujetosti v neokolonialno izkoriščanje poceni resursov in delovne sile. Navsezadnje pa tudi na ravni pacifikacije upora in klica po drugačnem svetu znotraj svetovnega centra, kjer iz Izraela uvožena »matrica nadzora« v obliki pravnih ureditev in policijskih taktik služi elitam za reprodukcijo sistema izkoriščanja. Zatiranje Palestine se tako kaže kot iskren, necenzuriran mikrokozmos sil, ki se drugje skrivajo in šele razvijajo. Tehnike, orodje in aparati reprodukcije okupacije so manifestacija tistega, kar se drugje (doslej) kaže zgolj kot potencialnost ali občasen izbruh izrednega stanja.

Če delo pravilno opiše pomen Izraela za ohranjanje globalnega kapitalizma, pa so analize in zaključki površni in premalo teoretizirani. Delo, ki si v začetku postavi jasen cilj postavitve Palestine v širšo oziroma globalno konstelacijo sil, ne izpolni svoje obljube. Sicer potrebni in odlični opisi delovanja izraelskega

državnega nasilja niso dovolj, da bi nam pomagali razumeti delovanje globalnega sistema pacifikacije. Analize o varnostnih vojnah, pacifikaciji, matrici nadzora, pomenu Izraela za globalne, regionalne in razredne hegemonije so zgolj nakazane, medtem ko je večina dela posvečena natančnim popisom delovanja raznolikih orožarskih, pravnih in policijskih sistemov zatiranja. Delo je tako nekaj drugega kot obljublja. Je odličen popis orožij in orodij okupacije, ki pa, razen lucidnih uvidov v povezave med Izraelom in globalno pacifikacijo, ne ponuja celostne in teoretsko podkrepjene analize globalne matrice nadzora. Halper nam tako ponudi zgolj nastavke za nadaljnje premisleke.

A dobra plat dela je ravno v tem, da se ne pretvarja, da je zaključeno. Je delček analize enega izmed aktivistov na terenu, ki pa vabi druge, naj se mu pridružijo pri premišljevanju in delovanju. Namen dela tako ni, da bi bil intelektualna vaja v mišljenju ali mrtva črka na papirju, temveč je klic k delovanju. Marx nas je na več mestih opozoril, da je lahko razrešitev problemov zgolj praktična. Knjiga »War Against the People« sledi temu načelu in jo je treba razumeti kot povabilo k delovanju. Natančneje, h gradnji kontrahegemonije, ki se ne bo zoperstavljala zgolj okupaciji kot partikularnemu simptomu sistema, ampak globalni pacifikaciji kot taki. Zato je analiza, ki poveže točke med zatiranjem Palestincev in izkoriščanjem na drugih delih sveta, ključna odskočna deska za graditev drugačnega sveta.

Tomaž KRPIČ

Hans Belting

Faces: Zgodovina obraza
Beletrina, Ljubljana, 2015,
354 strani, 29.00 EUR
(ISBN 978-961-284-087-7)

Pravzaprav je naslov Beltingove knjige nekoliko zavajajoč. Ne gre niti za zgodovino obraza – vsaj ne celostno, pa tudi kronološko knjiga ne sledi prav pravovernu obravnavanemu fenomenu, kar priznava tudi avtor sam (morda bi bilo bolje, če bi prevajalec Alfred Leskovec namesto izraza »zgodovina« v podnaslovu raje uporabil izraz »zgodba«) – niti za obraz sam, ampak za opis in analizo razmerja med obrazom in masko ter analizo cele vrste družbenih, kulturnih, političnih in ekonomskih dejavnikov, ki, odkar obstaja človeška vrsta, vplivajo na njuno razmerje. Seveda vsega, kar bi se dalo povedati o tej temi, nikomur, niti Beltingu, ne bi uspelo stlačiti v eno samo knjigo, se je pa avtor vseeno zelo potrudil. V knjigi bralec tako najde celo vrsto primerov, sicer skorajda izključno s področja lepih umetnosti in množičnih medijev, nekaj pa jih je tudi iz sveta gledališča, s pomočjo katerih avtor nazorno, mestoma morda celo nekoliko preveč podrobno, ilustrira uporabo, vlogo in položaj ter razumevanje človeškega obraza vse od časov stare Grčije do današnje (post) moderne zahodne družbe.

Se pa bralec lahko upravičeno vpraša, zakaj bi se nekdo sploh angažiral okrog nečesa, kar po mnenju